

Länsstyrelsen

Västmanlands län

Sammanträde med vattendelegationen för Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt

Information om dokumentet

Detta är en digitalt tillgänglighetsanpassad webbversion av protokoll som är daterat den 29 november 2022. Det godkända originaldokumentet finns arkiverat i vårt digitala ärendesystem och har diarienummer 537-1957-22.

Avsändare är Länsstyrelsen Västmanlands län.

Protokoll

Datum: 29 november 2022

Plats: Västerås slott

Närvarande

Ledamöter

Johan Sterte, ordförande (landshövding)

Ellinor Vikman Rindevall

Lena Tilly

Stefan Löfgren

Klas Lundbergh

Daniel Källenfors (avvek efter punkt 8)

Peder Eriksson

Anne-Li Fiskesjö

Petter Ström

Övriga

Malin Pettersson, Vattenmyndighetens kansli

Jenny Caruso (sekreterare), Vattenmyndighetens kansli

Martin Erlandsson Lampa, Vattenmyndighetens kansli (från punkt 8)

Malin Willför, Vattenmyndighetens kansli

Teresia Wällstedt, Vattenmyndighetens kansli

Nazanin Mahmoudi, Vattenmyndighetens kansli

Gulli Altun, jurist Länsstyrelsen (punkt 6 och 7)

1. Ordförande öppnar mötet

Ordföranden hälsade alla välkomna till mötet. Eftersom detta var Johan Stertes första möte som ordförande inledde vi med en presentationsrunda.

2. Justerare utses

Klas Lundbergh utsågs att jämte ordföranden justera protokollet.

3. Godkännande av dagordningen

Rutin för genomgång av ärendelista lades till som övrig punkt på dagordningen. Dagordningen godkändes.

4. Protokoll från föregående möte

Protokoll från mötet den 26 augusti har skickats ut till ledamöterna via e-post. Protokollet godkändes och lades till handlingarna.

5. Information om aktuella frågor

Malin Pettersson informerade om aktuella frågor.

Personal. David Liderfelt, som tidigare var projektledare för LIFE IP Rich Waters, har fått en ny tjänst på kansliet och kommer i första hand att arbeta med samverkan inom vattendistriktet. Den 27 februari börjar Carina Färm som avdelningschef och vattenvårdsdirektör på Vattenmyndigheten. Carina Färm är civilingenjör som disputerat inom dagvattenrening. Hon har bland annat varit affärsområdeschef med ansvar för vatten och avloppsfrågor i Västerås och i Eskilstuna, förbundsdirektör på Vafab Miljö och nu senast förändringsledare på Norra Dalarnas vatten och avfall. Carina Färm var också ledamot i vattendelegationen 2007–2013.

Nationella prövningsplanen för omprövning av vattenkraft (NAP). I Tidöavtalet anges att omprövningar inom NAP ska pausas tills det är kartlagt vilka konsekvenser omprövningen får för elproduktionen. Tills vidare fortsätter dock arbetet som vanligt eftersom tidplanen för prövningarna är

beslutad i lagstiftning och det är det vi behöver förhålla oss till. Vattenstrategiska chefsgruppen (chefer som är ansvariga för vattenfrågor på länsstyrelserna) har gjort en analys av tänkbara konsekvenser för länsstyrelsernas arbete av en pausning, utifrån olika scenarier.

Några slutsatser sammanfattas nedan.

- En paus med bibehållna medel men ett förändrat uppdrag skulle troligen länsstyrelserna kunna hantera. I vissa fall skulle kanske arbetet underlättas för de berörda parterna, så länge inte pausen blir för lång.
- Om resurserna för arbetet dras ner under en paus finns risk för kompetenstapp på myndigheter och hos konsulter. Kommer att fördröja uppstarten efter paus.
- Risk för kritik från EU om arbetet försenas – kan i slutänden innebära dryga böter.
- Miljömässiga konsekvenser: om arbetet pausas kan det behövas en omprioritering så att provningsområden med tidskritiskt skyddsvärda arter eller arttyper prioriteras.

Budget. Ännu så länge har vi Tidöavtalet och budgetpropositionen att utgå från, för att sja om resursläget inför kommande år. Vi vet mer när regleringsbrevet kommer. Det sammanlagda 1:11-anslaget (Åtgärder för havs- och vattenmiljö) har minskat med 20 % men vi vet inte var minskningarna ska göras. Övervakningsanslaget minskas med 25%, vilket är problematiskt. Positivt är att det skjuts till resurser genomförande av det omarbetade dricksvattendirektivet.

Vattenmyndigheterna arbetar för att det ska bli ett gemensamt äskande av medel dels till vattenförvaltningsarbetet, dels till länsstyrelsernas åtgärds genomförande, inför arbetet 2024. Vattenmyndigheterna har också skickat uppmaning till åtgärdsmyndigheterna att äska medel för sina uppdrag.

Verksamhetsplanering inför 2023. Vattenmyndigheterna är mitt uppe i planering av verksamheten under 2023. Viktiga aktiviteter är bland annat påverkansanalys, metodutveckling och att verka för att åtgärdsprogrammen ska genomföras. Preliminära uppdrag till länsstyrelserna för arbete inom vattenförvaltningen har skickats ut. Slutliga uppdrag skickas under december.

Remisser. Två större remisser är på bordet just nu. Den ena handlar om ändringar i avloppsdirektivet med förslag på skärpningar av kraven på rening av bland annat fosfor, kväve och läkemedelsrester. Den andra avser ändringar i vattendirektivet, framför allt i prioämnesdirektivet och grundvattendirektivet (båda utgör dotterdirektiv till vattendirektivet). Bland annat ska ämneslistor uppdateras och särskilda förorenande ämnen föreslås vägas in i kemisk status i stället för ekologisk status som det är nu.

Arbetsordning för vattendelegationen. Översyn av Arbetsordningen pågår och föreslagna ändringar kommer att redovisas på nästa möte.

6. Beslut rörande MKN i fyra vattenkraftspåverkade vattenförekomster i Kilaåns avrinningsområde

Nazanin Mahmoudi redogjorde för de tre aktuella ärenden som rör vattenkraftspåverkade vattenförekomster i Kilaåns avrinningsområde, Södermanlands län. Vattendelegationen fick en kort introduktion till ärendena på mötet den 26 augusti. Inför dagens möte hade ett underlag med beskrivning av bakgrund och förslag till hantering skickats ut.

I tre ärenden har Mark- och miljödomstolen i Nacka (MMD) begärt yttrande från Vattenmyndigheten i enlighet med 22 kap 13 § miljöbalken, avseende miljökvalitets-normerna för fyra vattenförekomster i Södermanlands län. Bakgrunden är att verksamhetsutövare (VU) i det aktuella området, med vattenkraftsverksamheter som ska prövas inom NAP, har angett i sina ansökningar till MMD att berörda vattenförekomster borde förklaras som kraftigt modifierade vatten (KMV) eller få mindre stränga krav. Detta är de första ärenden av denna typ som inkommit till någon av Vattenmyndigheterna från en MMD.

Enligt 22 kap 13 § miljöbalken ska MMD hämta in ett yttrande från berörd vattenmyndighet om utredningen i målet ger anledning att anta att något förhållande av betydelse för miljökvalitetsnormgivningen inte överensstämmer med det som lagts till grund för en sådan norm, och den bristande överensstämmelsen har betydelse för möjligheten att bestämma rimliga och ändamålsenliga miljövillkor. I en begäran om yttrande från vattenmyndigheten ska domstolen redogöra för den bristande överensstämmelsen och de skäl som talar för att ändra miljökvalitetsnormerna så att bristen avhjälps. MMD har i dessa ärenden begärt yttrande från Vattenmyndigheten men domstolen redogör inte för vilka skäl som talar för ändring utan hänvisar direkt till sökandens underlag. Den rättsliga reglering som MMD har hänvisat till är två paragrafer i vattenförvaltningsförordningen, som båda handlar om KMV:

- 4 kap 3 § (förklarande av vattenförekomst som konstgjorde eller kraftigt modifierad)
- 4 kap. 4 a § (miljökvalitetsnormer för konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster)

Vattenmyndigheten har granskat de handlingar som MMD översänt utifrån ovanstående rättsliga grund. De underlag som sökanden hade skickat in gav inga skäl att ändra eller komplettera de statusklassificeringar som gjorts. Slutsatsen är att ingen av de berörda vattenförekomsterna kan förklaras som KMV utifrån det underlag som finns och de kriterier som används för att peka ut KMV, se bild 20 i bilaga 1.

Processen att förklara en vattenförekomst som KMV består av flera steg och beskrivs i vägledningar från HaV. Den första förutsättningen är att ekologisk status ska vara sämre än god och att klassificeringen för både kvalitetsfaktorn hydrologisk regim och kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd ska kunna antas vara otillfredsställande eller dålig. Aktuella vattenförekomster uppfyller inte dessa kriterier, se bild 9 i bilaga 1. Nazanin Mahmoudi konstaterade att även om vattenförekomsterna uppfyllt kriterierna med avseende på statusklassificering så hade de fallit bort i ett senare steg, som handlar om de aktuella verksamheternas reglerbidrag.

Det diskuterades i vattendelationen hur kansliet ska agera när det kommer begäran om översyn av MKN, och kansliet bedömer att det krävs mer underlag. Olika domstolar gör olika i den här typen av ärenden. MMD i Vänersborg har direkt begärt att sökanden ska komplettera ansökan med varför de anser att det behövs en översyn och ändring av normerna, se bild 19 i bilaga 1. Om liknande förfrågningar kommer framöver bör kansliet kontakta domstolen och informera om att underlaget behöver kompletteras.

Vattendelationen framförde att det i Vattenmyndighetens yttrande behöver redogöras för på ett pedagogiskt sätt hur processen ser ut och vilket underlag som skulle behövas för att göra eventuella justeringar i MKN.

Vattendelationen beslutade enligt nedan:

Vattendelationen beslutar att inte ändra miljökvalitetsnormerna för Fläten (WA54370824), Virån-Ålbergaån (WA51800039), Virilången (WA71755520) och Dammhulteån (WA18604014) som fastställdes i december 2021 i föreskrift 19FS 2021:10 om miljökvalitetsnormer i Norra Östersjöns vattendistrikt.

I enlighet med 4 kap 14 § punkt 1 i vattenförvaltningsförordningen kommer vatten-myndigheten att anmäla sin bedömning till regeringen, och informera domstolen om detta.

7. Beslut om att samråda förslag till reviderade och upphäva miljökvalitetsnormer

Jenny Caruso och Malin Pettersson redogjorde för ärendet.

Vattenmyndigheten har uppmärksammat på att det fanns felaktigheter i de miljökvalitetsnormer som fastställdes i december 2021. Det handlar dels om 16 ytvattenförekomster inom två olika åtgärdsområden som ”bytte” normer med varandra på grund av felkopplingar i ett underlag, dels om ett vatten som felaktigt hade indelats som vattenförekomst, se bild 22–31 i bilaga 1.

I det första fallet upptäcktes felet av en handläggare på länsstyrelsen i Västmanlands län och i det andra fallet påpekade Dannemora Iron AB den felaktiga indelningen i samband med en tillståndsansökan.

Vattenmyndigheten har i samråd med handläggare på andra vattenmyndigheter gjort bedömningen att felaktigheterna är av sådan karaktär att det krävs en ändringsföreskrift. Förslag till korrigerade normer behöver samrådas innan vattendelegationen kan fastställa slutliga MKN.

Vattendelegationen beslutade att gå ut på samråd under perioden 12 december 2022–10 februari 2023 med:

- Förslag att upphäva MKN för vattenförekomsten Diken genom Grusjön Dannemora (WA85976314)
- Förslag till reviderade MKN för 4 vattenförekomster inom åtgärdsområde Svartån till Mälaren och 12 vattenförekomster inom åtgärdsområde Svartån till Hjälmarén.

8. Vattenmyndigheternas arbete med orimliga kostnader

Malin Willför informerade om vattenmyndigheternas arbete med orimliga kostnader.

Inom vattenförvaltningsarbetet kommer begreppet orimliga kostnader in i processen med att tillämpa undantag vid normsättningen, se bild 34 i bilaga 1. Orimliga kostnader kan utgöra skäl för att tillämpa tidsundantag till 2021 eller 2027, eller att tillämpa mindre stränga krav. Viktigt att notera i sammanhanget är att undantag tillämpas på vattenförekomstnivå, inte för en enskild verksamhet.

Det finns ingen färdig vägledning för hur bedömning av orimliga kostnader ska göras. Havs- och vattenmyndigheten har nyligen haft ett förslag till vägledning på remiss, med sista svarsdag 30 september.

En viktig fråga är hur begreppet orimliga ska tolkas. I EU-lagstiftning används begreppet ”disproportionate”, dvs. oproportionerligt. I Sverige används begreppet orimligt, vilket kan tolkas som en skarpare tillämpning.

I HaV:s vägledning har man definierat orimliga kostnader enligt nedan:

”Orimliga kostnader uppstår när den lägsta rimliga kostnaden (K_{min}) är minst dubbelt så hög som den högsta rimliga nyttan (N_{max})”

$$K_{min} \geq N_{max} \times 2$$

Med andra ord väger nyttorna väldigt tungt.

Definitionen diskuterades i delegationen och flera ledamöter framförde att nyttorna viktas orimligt högt. Frågan ställdes hur HaV har motiverat tolkningen och var de har fått faktorn 2 ifrån? Malin Willför förklarade att det inte tydligt framgår av remissunderlaget och att vattenmyndigheterna har ställt den frågan till HaV. Det finns även andra riktlinjer i vägledningen som vattenmyndigheterna skulle behöva diskutera med HaV hur de ska tolkas och tillämpas.

Malin Willför redovisade ett räkneexempel för att illustrera hur utfallet skulle bli om HaV:s definition av orimliga kostnader tillämpades i Gullspångsälven, som är aktuell för prövning inom NAP. I samtliga tre scenarier blev resultatet av beräkningen att nyttan av att genomföra åtgärder överskrider kostnaderna med råge, se bild 44 i bilaga 1. Observera att det endast är ett exempel och att det inte har tillämpats i det aktuella fallet.

Formen för analysen och vilka underlag för kostnader och nyttor som kan ingå diskuterades i delegationen. Malin Willför konstaterade att det är ett arbete under utveckling och att det finns frågor kvar att lösa.

Vattendelegationen tackade för genomgången och konstaterade att frågan om orimliga kostnader är viktig inom vattenförvaltningsarbetet. Konkreta exempel gör det lättare att diskutera och komma med inspel.

Det bestämdes att Vattenmyndighetens yttrande över HaV:s remissversion av vägledningen ska bifogas som bilaga till protokollet.

9. Pilotområden för arbete med markavvattning

Martin Erlandsson Lampa informerade om arbetet med miljö kvalitetsnormer, åtgärder och fastställande av kraftigt modifierade vatten (KMV) kopplat till påverkan från markavvattningsföretag.

Det är ett komplext arbete på många sätt. För att komma framåt planerar vattenmyndigheterna att arbeta med ett koncept som har använts i Tyskland (Schleswig-Holstein), där man utgår från lokalt medbestämmande. Tre områden har föreslagits som pilotområden: Hjulbäcken (Sagån, Norra Östersjön), TUR ´s vattenråd (Hallands län, Västerhavet) och Höje å (Södra Östersjön). Områdena är valda med fokus på genomförbarhet, praktiska aspekter har vägt tungt. Exempelvis har de utvalda områdena engagerade vattenråd och åtgärdssamordnare.

Arbetet är i uppstartsfasen. Dialog förs mellan vattenmyndigheterna, LRF och åtgärdssamordnare. Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket är positiva.

Målet med arbetet är bland annat att ta fram underlag för att besluta om väl förankrade och underbyggda MKN 2027, se bild 55 i bilaga 1.

10. Kommande möten

Plan för vattendelegationens möten under 2023 har skickats ut:

- 29 mars
- 15 juni
- 26 sept. (nationellt möte, Bottenviken)
- 23 november

11. Övriga frågor

Inför mötet skickades en lista med vattenmyndighetens öppna ärenden ut till ledamöterna, efter önskemål på ett tidigare möte. Det konstaterades att kansliet behöver införa en rutin för hur listan ska gås igenom på mötena, och vilka typer av ärenden som ska visas i listan.

12. Mötet avslutas

Ordförande tackade ledamöterna och kansliet för ett bra möte. Detta var det sista mötet med nuvarande delegation eftersom ledamöternas mandat går ut vid årsskiftet 2022/2023. Ordförande passade därför på att tacka delegationen för deras insatser och konstaterade att det är tydligt att det finns ett stort engagemang och bred kompetens i delegationen.

Ordförande förklarade därefter mötet avslutat.

Vid protokollet: Jenny Caruso

Protokollet har justerats av Johan Sterte (ordf., landshövding) och Klas Lundbergh.

Bilagor:

Bilaga 1 Presentationer från mötet.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post vastmanland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Västmanlands län, 721 86 Västerås, eller ring vår växel 010-224 90 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/vastmanland.